

A kísérletek megtervezése?

Hogy választ kapjunk a kérdéseinkre.

A kísérletek elrendezése

Cél:

- újabb szórás tényező megmagyarázása
- Szisztematikus hibából véletlenszerű

Blokk-képzés

Vízisztítás vörösiszappal

	ism 1	ism 2	ism 3	ism 4	ism 5	átlag
Eredeti As	12	11	15	13	14	13,0
Csök. As	7	5	8	8	9	7,4
	blokk1	blokk2	blokk3	blokk4	blokk5	

Blokk

Ugyanaz a minta
Eredeti és
Tisztított
változatban

Variancia táblázat

Tényező	SQ	FG	MQ	F-arány	F-0.1%	F-1%	F-5%	F-10%	SzD(5%)
összes	97,6	9			***	**	*	+	
kezelés	78,4	1	78,4	32,67	25,41	11,26	5,32	3,46	2,3
hiba	19,2	8	2,4					CV%=	15,2

Blokk-képzés

	blokk1	blokk2	blokk3	blokk4	blokk5	átlag
Eredeti As	12	11	15	13	14	13,0
Csökkt. As	7	5	8	8	9	7,4
blokk átlag	9,5	8	11,5	10,5	11,5	

Variancia táblázat		Blokk elrendezés							
Tényező	SQ	FG	MQ	F-arány	F-0.1%	F-1%	F-5%	F-10%	SzD(5%)
összes	97,6	9			***	**	*	+	
ismétlés(blokk)	17,6	4	4,4	11,00	53,44	15,98	6,39	4,11	
kezelés	78,4	1	78,4	196,00	74,14	21,20	7,71	4,54	1,1
hiba	1,6	4	0,4					CV%=	6,2

Variancia táblázat		Véletlen elrendezés							
Tényező	SQ	FG	MQ	F-arány	F-0.1%	F-1%	F-5%	F-10%	SzD(5%)
összes	97,6	9			***	**	*	+	
kezelés	78,4	1	78,4	32,67	25,41	11,26	5,32	3,46	2,3
hiba	19,2	8	2,4					CV%=	15,2

(Véletlen)blokk elrendezés var Makro

Alapadat táblázat

	blokk 1	blokk 2	blokk 3	blokk 4	átlag
0 kg/ha	14,3	16,4	19,0	16,5	16,6
150 kg/ha	23,7	27,3	26,1	25,7	25,7
300 kg/ha	30,0	28,5	28,4	27,1	28,5
450 kg/ha	29,7	29,1	27,5	32,4	29,7
600 kg/ha	22,5	29,0	26,8	28,8	26,8
blokk átlag	24,0	26,1	25,6	26,1	25,4

Variancia táblázat

Tényező	SQ	FG	MQ	F _{arány}	F-0.1%	F-1%	F-5%	F-10%	SzD(5%)
Összes	494,56	19			***	**	*	+	
ismétlés blokk	13,97	3	4,66	1,17	10,80	5,95	3,49	2,61	
Kezelés	432,72	4	108,18	27,12	9,63	5,41	3,26	2,48	3,1
Hiba	47,87	12	3,99						CV%= 7,9

Véletlenblokk elrendezés

Variancia táblázat véletlenblokk elrendezés

Tényező	SQ	FG	MQ	F-arány	SzD(5%)
összes	494,568	19			
ismétlés	13,972	3	4,66	1,17	
kezelés	432,723	4	108,18	27,12	3,1
hiba	47,873	12	3,99		

Variancia táblázat teljes véletlen elrendezés

Tényező	SQ	FG	MQ	F-arány	SzD(5%)
összes	494,568	19			
kezelés	432,723	4	108,18	26,24	3,06
hiba	61,845	15	4,12		

Szárítópusztai tartamkísérlet burgonya

A szakasz 1986

2	4	5	1	3
5	1	2	3	4
4	3	1	5	2
1	2	3	4	5

b

B szakasz 1985

2	4	5	1	3
5	1	4	3	2
4	3	2	5	1
1	2	3	4	5

c

C szakasz 1984

2	3	5	1	4
4	5	2	3	1
3	4	1	5	2
1	2	3	4	5

a

5	4	3	2	1
2	5	1	4	3
1	3	2	5	4
4	1	5	3	2

a

5	4	3	2	1
2	5	1	3	4
4	3	2	1	5
3	1	5	4	2

b

5	4	3	2	1
1	5	2	3	4
2	3	4	1	5
3	1	5	4	2

c

2	4	5	1	3
5	1	2	3	4
4	3	2	5	1
1	2	3	4	5

c

2	3	5	1	4
4	5	2	3	1
3	4	1	5	2
1	2	3	4	5

a

2	4	5	1	3
5	1	2	3	4
4	3	1	5	2
1	2	3	4	5

b

A kísérletek elrendezése

NPK kg/ha

1	0	—
2	150	60-30-60
3	300	120-60-120
4	450	180-90-180
5	600	240-120-240

A műtrágyázás módja:

a: NPK évente

b: utóhatás (1981-től)

c: PK-előtrágyázás
N évente

Véletlenblokk elrendezés

Y irányú
heterogenitás -

blokképzés

Kezelés	terv	NPK	kg/ha		
blokk 1	600	450	300	150	0
blokk 2	150	600	0	450	300
blokk 3	0	300	150	600	450
blokk 4	450	0	600	300	150

X irányú
heterogenitás -

randomizálás
(**véletlen** elrendezés)

Elrendezés	termés	t/ha			
blokk 1	22,5	29,7	30	23,7	14,3
blokk 2	27,3	29	16,4	29,1	28,5
blokk 3	19	28,4	26,1	26,8	27,5
blokk 4	32,4	16,5	28,8	27,1	25,7

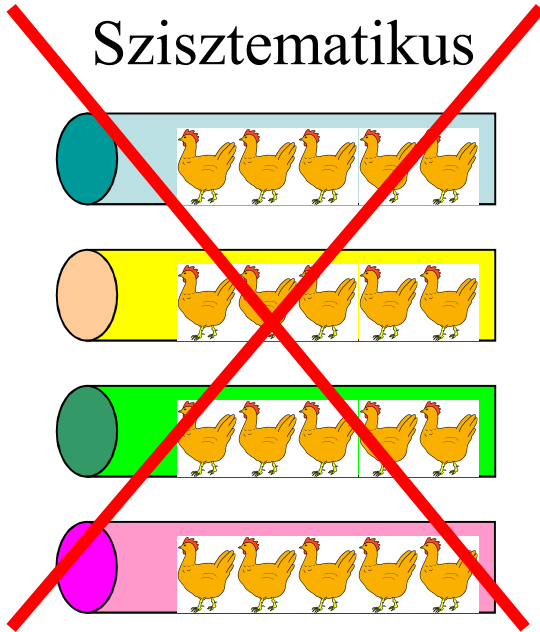
a

5	4	3	2	1
2	5	1	4	3
1	3	2	5	4
4	1	5	3	2

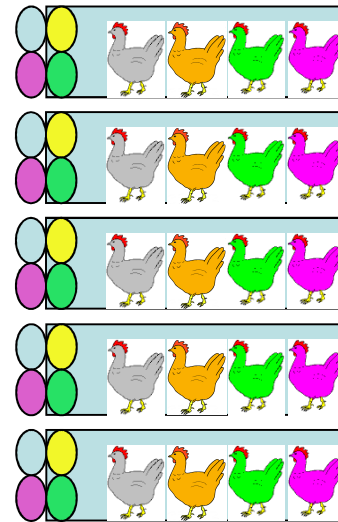
Kez.kód	Vissza	kódo			
	1	2	3	4	5
NPK kg/ha	0	150	300	450	600
blokk 1	14,3	23,7	30	29,7	22,5
blokk 2	16,4	27,3	28,5	29,1	29
blokk 3	19	26,1	28,4	27,5	26,8
blokk 4	16,5	25,7	27,1	32,4	28,8

Szisztematikus hibalehetőségek

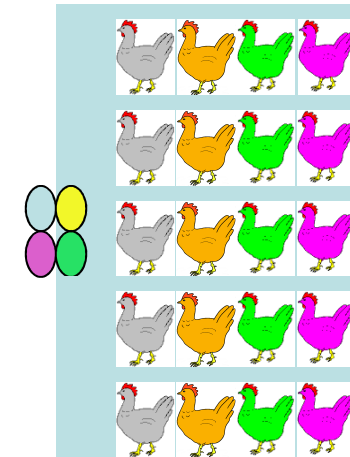
20 tyuk tojástermelése 4 féle takarmány hatása 4 ismétlésben

Véletlenblokk

Teljes véletlen

ismétlés	ism 1	ism 2	ism 3	ism 4	ism 5
takarm 1	94	86	52	83	60
takarm 2	114	81	97	101	128
takarm 3	90	88	78	102	45
takarm 4	70	58	90	54	65

Kétirányú blokképzés

Latin négyzet elrendezés

6x6-os latin négyzet szerkesztése $v = r$

1	2	3	4	5	6
6	1	2	3	4	5
5	6	1	2	3	4
4	5	6	1	2	3
3	4	5	6	1	2
2	3	4	5	6	1

Szisztematikus

5	6	1	2	3	4
3	4	5	6	1	2
1	2	3	4	5	6
6	1	2	3	4	5
2	3	4	5	6	1
4	5	6	1	2	3

Sorok felcserélése

1	3	6	2	5	4
5	1	4	6	3	2
3	5	2	4	1	6
2	4	1	3	6	5
4	6	3	5	2	1
6	2	5	1	4	3

Oszlopok felcserélése

Véletlen elrendezés

$$\text{Hiba SQ} = \text{összes SQ} - \text{Sor SQ} - \text{Oszlop SQ} - \text{Kezelés SQ}$$

Latin téglá elrendezés

$$v = (\text{egész szám}) * r$$